

JOAN RIDAO
(Dir.)

LLEIS POLÍTIQUES DE CATALUNYA

Comentaris

Marcial Pons

MADRID | BARCELONA | BUENOS AIRES | SÃO PAULO

2020

SUMARI

	Pág.
INTRODUCCIÓ	11
ABREVIACIONS	13
I. NORMES FONAMENTALS	17
1. Constitució espanyola	19
2. Estatut d'autonomia de Catalunya	69
II. INSTITUCIONS	293
EL PARLAMENT	295
3. Reglament del Parlament de Catalunya, del 27 de febrer de 2018	295
4. Llei 1/2006, del 16 de febrer, de la iniciativa legislativa popular	409
EL PRESIDENT I EL GOVERN	419
5. Llei 13/2008, del 5 de novembre, de la presidència de la Generalitat i del Govern	419
6. Llei 6/2003, del 22 d'abril, de l'estatut dels expresidents de la Generalitat	441
ALTRES INSTITUCIONS DE LA GENERALITAT	445
7. Llei 2/2009, del 12 de febrer, del Consell de Garanties Estatutàries	445
8. Llei 24/2009, del 23 de desembre, del Síndic de Greuges	457
9. Llei 18/2010, del 7 de juny, de la Sindicatura de Comptes	477
10. Llei 2/2000, del 4 de maig, del Consell de l'Audiovisual de Catalunya	495
AUTORITATS I CÀRRECS DE DESIGNACIÓ PARLAMENTÀRIA	503
11. Llei 14/2005, del 27 de desembre, sobre la intervenció del Parlament de Catalunya en la designació de les autoritats i els càrrecs de designació parlamentària i sobre els criteris i els procediments per avaluar-ne la idoneïtat	503
12. Llei 6/2010, del 26 de març, del procediment de designació dels senadors que representen la Generalitat al Senat	505
III. DRETS POLÍTIQS I LINGÜÍSTICS	509
DRETS EN L'ÀMBIT POLÍTIC I DE L'ADMINISTRACIÓ	511
13. Llei 4/2010, del 17 de març, de consultes populars per via de referèndum	511
14. Llei 10/2014, del 26 de setembre, de consultes populars no referendàries i altres formes de participació ciutadana	521

	Pág.
15. Llei 19/2014, del 29 de desembre, de transparència, accés a la informació pública i bon govern.....	537
DRETS I DEURES LINGÜÍSTICS	571
16. Llei 1/1998, del 7 de gener, de política lingüística	571
17. Llei 17/2010, del 3 de juny, de la llengua de signes catalana	585
18. Llei 8/1991, del 3 de maig, sobre l'autoritat lingüística de l'Institut d'Estudis Catalans.	591
19. Llei 35/2010, de l'1 d'octubre, de l'occità, aranès a l'Aran	593
IV. ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES A CATALUNYA	603
20. Llei 26/2010, del 3 d'agost, de règim jurídic i de procediment de les administracions públiques de Catalunya.....	605
21. Llei 16/2015, del 21 de juliol, de simplificació de l'activitat administrativa de l'Administració de la Generalitat i dels governs locals de Catalunya i d'impuls de l'activitat econòmica	641
22. Llei 29/2010, del 3 d'agost, de l'ús dels mitjans electrònics al sector públic de Catalunya.....	681
V. ADMINISTRACIÓ DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA	705
ORGANITZACIÓ I RÈGIM JURÍDIC	707
23. Llei 13/1989, del 14 de desembre, d'organització, procediment i règim jurídic de l'Administració de la Generalitat de Catalunya	707
24. Decret Legislatiu 2/2002, del 24 de desembre, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei 4/1985, del 29 març, de l'Estatut de l'Empresa Pública Catalana	715
25. Llei 7/1996, del 5 de juliol, d'organització dels serveis jurídics de l'Administració de la Generalitat de Catalunya	727
FINANCES DE LA GENERALITAT	733
26. Decret Legislatiu 3/2002, del 24 de desembre, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei de finances públiques de Catalunya	733
27. Llei 6/2012, del 17 de maig, d'estabilitat pressupostària.....	767
28. Llei 10/2012, del 25 de juliol, de publicació de les balances fiscals.....	771
29. Llei 17/2017, de l'1 d'agost, del Codi tributari de Catalunya i d'aprovació dels llibres primer, segon i tercer, relatius a l'Administració tributària de la Generalitat.....	773
30. Llei 16/1984, del 20 de març, de l'estatut de la funció interventora.....	817
PATRIMONI I CONTRACTACIÓ	823
31. Decret Legislatiu 1/2002, del 24 de desembre, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei de patrimoni de la Generalitat de Catalunya.....	823
32. Decret Llei 3/2016, del 31 de maig, de mesures urgents en matèria de contractació pública.....	837
33. Llei 3/2007, del 4 de juliol, de l'obra pública	845
FUNCIÓ PÚBLICA	865
34. Decret Legislatiu 1/1997, del 31 d'octubre, pel qual s'aprova la refosa en un Text únic dels preceptes de determinats textos legals vigents a Catalunya en matèria de funció pública.....	865
35. Llei 9/1986, del 10 de novembre, de Cossos de Funcionaris de la Generalitat de Catalunya.....	901
36. Llei 21/1987, del 26 de novembre, d'incompatibilitats del personal al servei de l'Administració de la Generalitat	905
37. Llei 13/2005, del 27 de desembre, del règim d'incompatibilitats dels alts càrrecs al servei de la Generalitat.....	911

	Pág.
VI. ADMINISTRACIÓ LOCAL	919
NORMATIVA GENERAL	921
38. Decret Legislatiu 2/2003, del 28 d'abril, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei municipal i de règim local de Catalunya	921
ORGANITZACIÓ TERRITORIAL	991
39. Decret Legislatiu 4/2003, del 4 de novembre, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei de l'organització comarcal de Catalunya	991
40. Llei 30/2010, del 3 d'agost, de vegueries	1017
41. Llei 31/2010, del 3 d'agost, de l'Àrea Metropolitana de Barcelona	1031
VII. ADMINISTRACIÓ CORPORATIVA	1055
42. Llei 14/2002, del 27 de juny, de les cambres oficials de comerç, indústria i navegació de Catalunya i del Consell General de les Cambres	1057
43. Llei 22/2002, del 12 de juliol, de confraries de pescadors	1079
44. Llei 7/2006, del 31 de maig, de l'exercici de professions titulades i dels col·legis professionals	1093
VIII. ADMINISTRACIÓ CONSULTIVA	1117
45. Llei 5/2005, del 2 de maig, de la Comissió Jurídica Assessorada	1119
46. Llei 7/2005, del 8 de juny, del Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya	1129
IX. ADMINISTRACIÓ INDEPENDENT	1137
47. Llei 32/2010, de l'1 d'octubre, de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades	1139
48. Llei 1/2009, del 12 de febrer, de l'Autoritat Catalana de la Competència	1153
49. Llei 14/2008, del 5 de novembre, de l'Oficina Antifrau de Catalunya	1167
X. ORGANITZACIÓ INSTITUCIONAL PRÒPIA D'ARAN	1179
50. Llei 1/2015, del 5 de febrer, del règim especial d'Aran	1181
XI. RELACIONS INSTITUCIONALS I ACCIÓ EXTERIOR DE LA GENERALITAT	1211
51. Llei 16/2014, del 4 de desembre, d'acció exterior i de relacions amb la Unió Europea	1213
52. Llei 8/2017, del 15 de juny, de la comunitat catalana a l'exterior	1229

INTRODUCCIÓ

L'any 1994 va aparèixer, coeditat per l'editorial Marcial Pons i per l'Institut d'Estudis Autònoms, el primer codi de lleis polítiques de Catalunya, coordinat pel professor Enoch Albertí Rovira. El *Codi bàsic de dret públic de Catalunya* va esdevenir una obra pionera en l'àmbit del dret públic a casa nostra, a la que sortosament li van seguir d'altres d'un caire similar, que compendia les principals lleis de l'ordenament públic bàsic català anteriors a l'Estatut de 2006, i en què, a més, com és habitual en aquest tipus d'obres, de gran tradició en la pràctica totalitat de disciplines jurídiques, s'anotaven les referències normatives i jurisprudencials més destacades, convertint-la en una eina no només indispensable, rigorosa i fàcilment manejable, sinó també de record indeleble entre els alumnes que cursaven estudis jurídics i, en general, entre totes aquelles persones que la van utilitzar en la seva activitat professional.

L'obra que teniu a les mans no vol ser tanmateix una posada al dia d'aquell codi bàsic primigeni, doncs les reformes operades en el nostre ordenament a partir de l'entrada en vigor del nou Estatut i de les lleis que el desenvolupen ho feien inviable. Tampoc si es té en compte que avui dia les noves tecnologies i la xarxa ja permeten l'accés a tot l'univers de normes en vigor i àdhuc les derogades de manera senzilla. A banda, no es pot perdre de vista el canvi de recursos pedagògics utilitzats en el món acadèmic. Tot plegat, doncs, ha menat els editors i els autors en una altra direcció, per oferir un utilatge més qualificat.

Així, aquest volum incorpora les principals lleis polítiques catalanes, acompanyades d'un comentari exhaustiu de totes elles, de caràcter general o de context, però també de la majoria dels preceptes, mitjançant un sistema de notes en què, a més de glossar els preceptes concernits, i enllaçar-los amb les principals referències normatives i jurisprudencials, s'hi fan constar comentaris de la doctrina científica i, en molts casos, de la doctrina consultiva més rellevant. El resultat d'aquesta complexa ope-

ració ha estat inexorablement una obra d'un gruix considerable, per bé que manejable i amb vocació pedagògica, per tal d'afavorir una adequada intel·ligència i comprensió de les normes cabdals del sistema institucional de la Generalitat dirigida tant a estudiants com als aplicadors del dret públic català i els estudiosos en general.

El volum es divideix en onze blocs distints: I. Normes fonamentals (que comprèn la Constitució territorial i l'Estatut); II. Institucions (relatiu al sistema institucional en què s'organitza políticament l'autogovern de Catalunya: el Parlament, la Presidència de la Generalitat, el Govern i institucions de relleu estatutari com el Consell de Garanties Estatutàries, el Síndic de Greuges i el Consell de l'Audiovisual de Catalunya); III. Drets polítics i lingüístics (que inclou les lleis que regulen els drets en l'àmbit polític i de l'administració, així com el règim lingüístic i els drets i deures en aquest àmbit); IV. Administracions públiques a Catalunya (les lleis que regulen el règim jurídic i de procediment de les administracions públiques de Catalunya); V. Administració de la Generalitat de Catalunya (referent a l'organització i el règim jurídic de l'Administració de la Generalitat de Catalunya, les seves finances i la funció pública); VI. Administració local (comprensiu de la normativa general que regula els municipis, les vegueries, les comarques i els altres ens locals en els quals s'organitza territorialment el sistema institucional de la Generalitat); VII. Administració corporativa (les cambres oficials de comerç, indústria i navegació; les confraries de pescadors; i els col·legis professionals); VIII. Administració consultiva (la Comissió Jurídica Assessora i el Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya); IX. Administració independent (l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades, l'Autoritat Catalana de la Competència i l'Oficina Antifrau de Catalunya); X. Organització institucional pròpia de l'Aran (a partir d'un examen diferenciat del règim jurídic especial d'aquesta entitat territorial singular derivada d'una realitat occi-

tana dotada d'identitat cultural, històrica, geogràfica i lingüística); i XI. Relacions institucionals i acció exterior de la Generalitat (l'acció exterior i de relacions amb la Unió Europea i la comunitat catalana a l'exterior).

Els textos legals reproduïts parteixen dels textos consolidats (o versions actualitzades) publicats pel Portal Jurídic de Catalunya, que ofereix el dret vigent a Catalunya, de forma que la versió que es proporciona al lector incorpora, en un únic document, les modificacions i les correccions experimentades per la norma al llarg del temps. Per altra part, per poder presentar una versió el més harmònica possible, s'han traduït les sentències i, per raons d'economia, s'han utilitzat els acrònims més reconeguts i identificables.

Jo mateix he editat i coordinat l'obra, i he assumit els blocs I, II, VIII, IX, X i XI. El professor Josep Maria Aguirre s'ha responsabilitzat dels blocs III, IV i V, i l'advocat de la Generalitat i

Secretari d'Administració Local, Víctor Siles, els blocs VI i VII, d'acord amb l'expertesa o coneixement de cadascú.

Finalment, vull agrair la bona disposició i l'esforç dels patrocinadors de l'obra: el Departament d'Acció Exterior, Relacions Institucionals i Transparència de la Generalitat de Catalunya, l'Institut d'Estudis de l'Autogovern, l'Escola d'Administració Pública de Catalunya, el Gabinet Jurídic de la Generalitat, tots ells de la Generalitat de Catalunya i la Direcció d'Estudis Parlamentaris del Parlament de Catalunya. Així mateix, vull agrair la gentilesa del Portal Jurídic de Catalunya, els bons oficis de la Lola Fisac, de Marcial Pons, Ediciones Jurídicas y Sociales, i de l'Albert Sabadell, que ha realitzat una tasca pacient i rigorosa de revisió i harmonització dels textos.

Joan RIDAO

Barcelona, juliol de 2020

I
NORMES FONAMENTALS

1. Constitució espanyola.
2. Estatut d'autonomia de Catalunya.

1

CONSTITUCIÓ ESPANYOLA

[BOE núm. 311, del 29 de desembre de 1978]
[Última modificació: 27 de setembre de 2011 (BOE núm. 233)]

PREÀMBUL

La Nació espanyola, amb el desig d'establir la justícia, la llibertat i la seguretat i de promoure el bé de tots els qui la integren, en ús de la seva sobirania, proclama la voluntat de:

Garantir la convivència democràtica dins la Constitució i les lleis de conformitat amb un ordre econòmic i social just.

Consolidar un Estat de Dret que assegurï l'imperi de la Llei com a expressió de la voluntat popular.

Protegir tots els espanyols i els pobles d'Espanya en l'exercici dels drets humans, les seves cultures i tradicions, llengües i institucions.

Promoure el progrés de la cultura i de l'economia per tal d'assegurar a tothom una qualitat de vida digna.

Establir una societat democràtica avançada, i

Col·laborar a l'enfortiment d'unes relacions pacífiques i de cooperació eficaç entre tots els pobles de la Terra.

En conseqüència, les Corts aproven i el poble espanyol ratifica la següent

CONSTITUCIÓ

TÍTOL PRELIMINAR

Article 1¹. 1. Espanya es constitueix en un Estat social i democràtic de Dret, que propugna com a valors superiors del seu ordenament jurídic la llibertat, la justícia, la igualtat i el pluralisme polític.

2. La sobirania nacional resideix en el poble espanyol, del qual emanen els poders de l'Estat².

² En lloc de fer una declaració abstracta, com és acostumat en el Dret comparat —i com havien demanat alguns partits a les Corts Constituents—, el precepte opta per concretar la sobirania en el «poble espanyol», detenedor del poder constituent originari i diferenciat del poder derivat, és a dir, de les reformes futures. En coherència, els art. 167 i 168 (vegeu) atribueixen la potestat de revisió a les Corts Generals i al poble espanyol mitjançant referèndum (facultatiu en els supòsits de revisió d'aspectes menys essencials del text constitucional). El TC ha tingut ocasió de pronunciar-se en els darrers temps sobre el subjecte de la sobirania amb motiu del denominat «Pla Ibarretxe» (STC 103/2008) (vegeu DA primera CE) i també a partir de la «Resolució del Parlament de Catalunya 5/X, del 23 de gener de 2013, per la que s'aprova la Declaració de sobirania i el dret a decidir del poble de Catalunya» (STC 42/2014) i de la també «Resolució del Parlament de Catalunya 1/XI, del 9 de novembre de 2015, sobre l'inici del procés polític a Catalunya com a conseqüència dels resultats electorals del 27 de setembre de 2015» [STC 259/2015, declarada inconstitucional i nul·la, i no complerta segons el TC (ITC 141/2016, del 19 de juliol; 170/2016, del 19 de desembre; 24/2017, de 14 de febrer; i 123 i 124/2017, del 19 de setembre, tots ells dictats en execució de sentència)]. El TC ha tingut ocasió de reiterar la seva doctrina amb motiu d'altres resolucions i actes impugnats en el marc del que ell mateix ha denominat «procés constituent dirigit a la creació d'un estat independent català en forma de república» (STC 90/2017, FJ 3). Per al TC, «[l]a Constitució és fruit de la determinació de la nació sobirana per mitjà d'un subjecte unitari, el poble espanyol, en el qual resideix aquella sobirania i del qual emanen, per això, els poders de l'Estat» [STC 259/2015, FJ 4.a)]. En aquest context, l'art. 1.2 CE (vegeu) és la «base de tot el nostre ordenament jurídic» (STC 6/1981) i atribueix amb caràcter exclusiu la titularitat de la sobirania al poble espanyol, unitat ideal d'imputació del poder constituent i, com a tal, fonament de la Constitució i de l'Ordenament jurídic i origen de qualsevol poder polític (STC 12/2008, FJ 4; i 13/2009, FJ 6). Més concretament, si en l'actual ordenament constitucional només el poble espanyol és sobirà i ho és de forma indivisible i exclusiva, cap altre subjecte o òrgan de l'Estat o cap fracció

¹ Concordances: art. 2, 6, 9, 10, 14, 53, 56, 66, 91, 93, 99, 108, 117, 133 CE (vegeu); i art. 1 EAC (vegeu).

3. La forma política de l'Estat espanyol és la Monarquia parlamentària³.

Article 2⁴. La Constitució es fonamenta en la indissoluble unitat de la Nació espanyola, pàtria comuna i indivisible de tots els espanyols, i reconeix i garanteix el dret a l'autonomia de les nacionalitats i de les regions que la integren i la solidaritat entre totes elles⁵.

d'aquest poble pot pretendre, declarant-se sobirà, fracturar la sobirania nacional per constituir «una simultània negació de la sobirania nacional, que, conforme a la Constitució, resideix en el conjunt del poble espanyol» [STC 42/2014, FJ 3; 259/2015, FJ 4.a; i 90/2017, FJ 6.a)]. La Constitució és fruit de la «determinació de la nació sobirana per mitjà d'un subjecte unitari, el poble espanyol, en el que resideix aquella sobirania i del que emanen, per això, els poders de l'Estat (art. 1.2 CE) [...] [concebut] com el conjunt d'institucions i òrgans que exerceixen, en tot el territori, poder públic i en el que s'integren les comunitats autònomes» [STC 259/2015, FJ 4.a)]. En conseqüència, «[c]ap poder constituït pot pretendre situar-se per sobre de la norma fonamental, com per la seva sola voluntat afirma el Parlament autonòmic [català] en un obert i exprés desafiament a la força d'obligar de la Constitució o de l'ordenament que sobre ella s'aixeca (STC 128/2016, FJ 5). Per cap dels «pobles d'Espanya» hi ha un «dret d'autodeterminació», entès [...] com a dret a promoure i consumir la seva secció unilateral de l'Estat en el qual es constitueix Espanya [FJ 2)]. No es poden sotmetre a consulta popular autonòmica —referendària o no— qüestions fonamentals que van ser resoltes en el procés constituent i que estan sotretes a la decisió dels poders constituïts (STC 51/2017, FJ 3).

³ La STC 98/2019 anul·la dos apartats d'una Resolució declarativa del Parlament de Catalunya per la que es «rebutja i condemna el posicionament del rei Felip VI, la seva intervenció en el conflicte català i la seva justificació de la violència exercida pels cossos policials l'1 d'octubre del 2017» i «reafirma el compromís amb els valors republicans i aposta per l'abolició d'una institució caduca i antidemocràtica com la monarquia». El TC considerarà que la cambra catalana no té competències sobre la forma d'Estat i que «la inviolabilitat preserva el rei de qualsevol tipus de censura o control dels seus actes». Per arribar aquí, el màxim intèrpret afirma que el rei, «com a símbol de la unitat i permanència de l'Estat», es manté aliè a tota controvèrsia política i no intervé en el procés polític i que per això mateix és inviolable i està exempt de responsabilitat pels seus actes. El TC situa aquest pronunciament en el context d'altres pronunciaments anteriors sobre el «Procés» (especialment la STC 259/2015) (vegeu art. 1.2) per concloure que la Resolució no només tenia una intencionalitat política sinó que també podia tenir efectes jurídics en la mesura que entroncava amb els plans elaborats pels partits independentistes (vegeu l'art. 56.1) [...] (art. 56.1). La STC 111/2019, del 2 d'octubre, anul·la la Resolució 298/XII, del 7 de març de 2019, del Parlament de Catalunya, de creació d'una comissió d'investigació sobre la monarquia, per ser «incompatible amb l'estatut constitucional del cap de l'Estat».

⁴ Concordances: art. 1, 3, 4, 5, 14, 46, 86.1, 87.2, 117, 131.2, 137, 139, 143, 158, 161, 162, DA 1a, DA 3a, DA 4a, DT 1a EAC (vegeu).

⁵ Tres són els supraprincipis jurídics constitucionalitzats: unitat nacional, autonomia de nacionalitats i regions, i solidaritat de totes elles. El primer deriva del preàmbul i dels art. 1 i 2 CE (vegeu). Aquest últim expressa la indivisibilitat del subjecte constituent, la Nació espanyola, que, en exercici de la seva sobirania, es dota d'una Constitució, i esdevé una manifestació de l'exercici d'aquest poder constituent, que opta per constituir-se en un sol Estat, els poders del qual

emanen del «poble espanyol» (art. 1.2 CE) (vegeu). Conseqüentment, la unitat nacional «es tradueix en una organització —l'Estat— per a tot el territori nacional» (STC 4/1981); aquest Estat, per això, «queda col·locat en una posició de superioritat tant en relació a les comunitats autònomes com als ens locals» (STC 4/1982 i 76/1983). Aquesta entitat única és a la que se li reconeixen els atributs propis d'un Estat i, per tant, és la única titular del poder constituent doncs disposa de: a) un territori i unes fronteres fixades en els tractats internacionals; b) la personalitat única davant la comunitat internacional [art. 149.1.3.a) CE]; i c) uns símbols propis (art. 4 CE), una capital (art. 5 CE), i una llengua oficial a tot l'Estat (art. 3 CE). A partir d'aquí, Espanya es projecta internament com a una única titular de diferents òrgans i institucions de caràcter comú i general que representen el conjunt (la Corona, les Corts Generals, el Govern, el TC); i externament es manifesta com un únic subjecte en el marc de la comunitat internacional d'Estats.

Aquesta unitat s'aconsegueix a través de diferents tècniques dirigides, en primer lloc, a configurar un règim jurídic-constitucional unitari (a través del principi de solidaritat dels art. 2, 138 i 156 CE (vegeu); del principi d'igualtat de drets i obligacions de tots els ciutadans de l'art. 139.1 CE; i del principi i dret fonamental de llibertat de circulació i d'establiment de persones i el principi de la lliure circulació de béns dels art. 139.2., 19, 35 i 38 CE); adreçades, en segon lloc, a assegurar un ordre competencial complet (amb les denominades clàusules de tancament, i supletorietat de l'art. 149.3 CE); en tercer lloc, destinades a disciplinar la relació entre les diferents instàncies de poder (a través de diferents instruments de coordinació, cooperació i col·laboració); i en quart lloc, amb l'objectiu de disposar d'una via pacífica per a la resolució de conflictes (el Tribunal Constitucional). Pel que fa al principi d'unitat, la STC 259/2015, FJ 4, declara que Espanya és «tracta d'un Estat també únic o comú per a tots i tot el territori, sense perjudici de la seva articulació composta o complexa per obra del reconeixement constitucional d'autonomies territorials [STC 247/2007, FJ 4.a)], a les diferents nacionalitats i regions que, constituïdes en comunitats autònomes en virtut dels seus respectius Estatuts, integren Espanya (principi d'unitat de l'Estat, dedueïble també de l'art. 2 CE: STC 29/1986, FJ 4, i 177/1990, FJ 3)». Per això mateix, la realització d'un «referèndum d'autodeterminació» a Catalunya és contrària a l'ordre constitucional i estatutari, tant per raons competencials com substantives (STC 31/2015, FJ 6; i 32/2015, FJ 3; així com la STC 138/2015, FJ 4; i 51/2017, FJ 5 a 7).

El principi d'unitat ve complementat pel principi d'autonomia, referit en primera instància a les «nacionalitats i regions» (art. 2 CE), i posteriorment a les CA ja constituïdes. Com a tal, informa tot l'ordenament jurídic i comporta la divisió del poder de l'Estat en diferents esferes o nivells territorials: d'una banda, els òrgans centrals i no generals de l'Estat, i de l'altra les CA. En aquest sentit, el TC (STC 4/1981) va manifestar, ben aviat, per un costat, que la unitat ha de respectar la pluralitat; i per l'altre, que les parts s'han d'integrar en el conjunt format per una unitat més àmplia. Més endavant, el TC ha significat que l'autonomia és el tipus de poder que poden assolir les CA ja constituïdes, i que es caracteritza per: primer, tractar-se d'un poder que no deriva de l'Estat, de manera que aquest, al constituir una garantia i formar part del bloc de la institucionalitat, no en pot disposar, a diferència dels ens locals; segon, l'autonomia no és sinònim de sobirania, perquè es tracta d'un poder limitat tot i ser una instància de decisió política que pot establir polítiques pròpies [(«no és titular d'un poder sobirà, exclusiu de la Nació [espanyola] constituïda en Estat» (STC 42/2014, FJ 3))] ni és «un subjecte polític que entri en competència amb el titular de la sobirania nacional» (STC 259/2015, FJ 3); tercer, l'autonomia facultat

Article 3⁶. 1. El castellà és la llengua espanyola oficial de l'Estat. Tots els espanyols tenen el deure de conèixer-la i el dret d'usar-la⁷.

2. Les altres llengües espanyoles seran també oficials en les respectives Comunitats Autònomes d'acord amb els seus Estatuts⁸.

a les CA per fixar les orientacions polítiques i estructurar un sistema institucional propi; quart, congruentment amb això, l'autonomia permet a les CA dotar-se d'un ordenament jurídic propi, integrat en el de l'Estat i encapçalat per un estatut, que és llei orgànica estatal i norma institucional bàsica de la comunitat; cinquè, atorga a les CA poders de naturalesa estatal en l'àmbit de les seves competències, que s'exerceixen a través de la potestat legislativa i executiva, tot exclouent el poder judicial, configurat com un poder únic i no susceptible de ser dividit territorialment; i sisè, l'autonomia és també financera, i inclou la capacitat de gestionar i recaptar tributs propis i decidir lliurement el destí del seu producte.

Finalment, tenim que la solidaritat és «el corol·lari de l'autonomia» (STC 25/1981), ja que aquesta «no es garanteix per la Constitució per incidir de forma negativa sobre els interessos generals de la Nació o sobre interessos generals diferents dels de la pròpia entitat (STC 64/1990). El TC s'ha referit així a un «deure d'auxili recíproc» (STC 18/1982), «de recíproc suport i mútua lleialtat» (STC 96/1986), «concreció, a la vegada, del més ampli deure de fidelitat a la Constitució» (STC 11/1986). Aquesta lleialtat constitucional «obliga tots, inclòs l'Estat» (STC 208/1999). En concordança, els art. 138 i 139 concreten aquest principi, i el 158.2 preveu, per fer-lo efectiu, el Fons de Compensació Interterritorial. També les STC 247/2007 [EACV (Estatut d'autonomia de la Comunitat Valenciana)] i 31/2010 (EAC, FJ 8 a 12), així com la STC 138/2015 (exclusió de l'objecte de les consultes de les qüestions ja resoltes en el procés constituent) fan referència als tres principis consagrats en aquest article.

⁶ Concordances: art. 1, 2, 10.1, 14, 23.2, 27, 46, 139, 147, 148.1.17, 149, DF 1a CE; art. 6, 32, 33, 34, 35 i 36 EAC (vegeu); i la Carta Europea de les llengües Regionals o Minoritàries.

⁷ Aquest precepte segueix una lògica similar a la regulació lingüística de la Constitució de 1931, doncs plasma un dret lingüístic prioritari respecte als castellanolparlants a conseqüència de la incidència territorial del seu dret en les àrees de parla castellana (monolingües) i de la projecció personal d'aquest en les àrees no castellanolparlants (esdevingudes bilingües), especialment degut al monolingüisme estatal present en les institucions centrals i en les comunes o generals de l'Estat. Per això, «[n]omés del castellà s'estableix constitucionalment un deure individualitzat de coneixement, i amb ell la pressumpció *[iuris tantum]*, de què tots els espanyols el coneixen» (STC 82/1986, 84/1986 i 74/1987). Precisament, la STC 31/2010 [FJ 14.b)] i la STC 137/2010 (FJ 6) han interpretat la presència d'un deure estatutari anàleg de conèixer el català («els ciutadans de Catalunya tenen el dret i el deure de conèixer-les [les dues llengües oficials]») (art. 6.2 EAC) [vegeu] com un deure de «naturalesa distint» al de conèixer el castellà, en tant que no és jurídicament exigible de forma generalitzada. A parer del màxim ínterpret de la Constitució, no hi ha possible simetria del català amb el castellà doncs el referit deure es tracta d'un deure «individualitzat i exigible» que té «el seu lloc específic i propi en l'àmbit de l'educació, segons resulta de l'art. 35.2 EAC [vegeu], i en el de les relacions de subjecció especial que vinculen a l'Administració catalana amb els seus funcionaris, obligats a donar satisfacció al dret d'opció lingüística reconegut en l'art. 33.1 EAC [vegeu]».

⁸ Aquest precepte incorpora el principi del pluralisme lingüístic entre els fonaments del «model lingüístic constitucional» [veure la Carta Europea de les llengües Regionals

3. La riquesa de les diferents modalitats lingüístiques d'Espanya és un patrimoni cultural que serà objecte d'especial respecte i protecció⁹.

o Minoritàries, feta a Estrasburg el 5 de novembre de 1992 (Instrument de ratificació publicat al *BOE* del 15 de setembre de 2001)] i es remet als estatuts d'autonomia de les CA amb llengua pròpia perquè declarin l'oficialitat de la seva llengua (art. 6.2 EAC)]. Per això l'art. 6.1 EAC i la Llei 1/1998, del 7 de gener, de política lingüística (LPL) (vegeu) declaren el caràcter de «llengua pròpia» del català. Segons el TC, «el dret dels ciutadans a usar qualsevol de les dues llengües davant de qualsevol administració [dins el territori autònom]» comporta «el consegüent deure de tots els poder públics (estatsals, autonòmics i locals) radicats en la Comunitat d'adaptar-se a la situació de bilingüisme constitucionalment prevista i estatutàriament establerta», de manera que correspon a cada poder regular «els mitjans i el ritme de la necessària adaptació» a través d'una activitat de concreció «que en definitiva és de cooperació» (STC 82/1986, FJ 2, 5 i 8). En aquest sentit, cal citar la LO 6/1985, de l'1 de juliol, del Poder Judicial (LOPJ) (art. 231 i 341); la Llei 39/2015, del Procediment Administratiu Comú (LPA) (art. 15); el Reial Decret 489/1997, del 14 d'abril, sobre publicació de les lleis en les llengües oficials de les comunitats autònomes; la Llei 40/1999, del 5 de novembre, sobre noms i cognoms i l'ordre dels mateixos; i la Reforma del Reglament del Senat, del 4 de juliol de 2005, sobre ampliació de l'ús de les llengües oficials a la Cambra alta. En termes competencials, l'ens titular d'una competència substantiva posseeix també la titularitat per regular l'ús de la llengua en aquest àmbit material no només en els aspectes organitzatius sinó també en les relacions de l'Administració amb els ciutadans (STC 87/1997, FJ 4). El mandat constitucional i estatutari en ordre a adoptar mesures de normalització lingüística i a regular el règim de cooficialitat habilita les CA a establir el «contingut inherent al concepte de cooficialitat» o «l'abast de la cooficialitat» (STC 82/1986, FJ 5 i 6; 123/1988, FJ 5; i 56/1990, FJ 40), és a dir, les conseqüències que deriven del caràcter oficial d'una llengua que han de ser respectades prioritàriament pels ens competents. Amb tot, la STC 31/2010 no només proclamà la «igualtat» radical entre el català i el castellà sinó que declarà inconstitucional el terme «preferent» atribuït estatutàriament al català amb relació a les administracions públiques «de Catalunya» (art. 6.1), derivat del caràcter de llengua «pròpia» del català. Segons el Tribunal, aquesta prevalença declarada estatutàriament suposaria «la primacia d'una llengua sobre l'altra [...] en perjudici de l'equilibri inexcusable entre dues llengües igualment oficials i que en cap cas no poden tenir un tracte privilegiat» (FJ 14), sense perjudici que el legislador pugui adoptar, en algun cas, mesures proporcionades de política lingüística tendents a corregir situacions històriques de desequilibri entre llengües.

⁹ La STC 27/1996, relativa a la diferència entre modalitats lingüístiques i llengües oficials en els procediments administratius declarà que «[...] en ordenar constitucionalment la realitat plurilingüe de la Nació espanyola, que és assumida com un patrimoni cultural digne de protecció (STC 82/1986), l'art. 3 de la Norma fonamental ha establert un règim de cooficialitat lingüística entre el castellà i les «altres llengües espanyoles», les quals seran oficials en les respectives comunitats autònomes d'acord amb els seus Estatuts (art. 3.2 CE) per permetre l'existència d'uns territoris en què l'ús dels particulars, a la seva elecció, d'una de les llengües oficials tingui efectivament plena validesa «en les relacions que mantingui amb qualsevol poder públic radicada en el territori» (STC 82/1986, fonament jurídic 3r; i 337/1994, fonament jurídic 6è). I és evident que, l'art. 4 de l'Estatut Autòmic d'Astúries no atribueix caràcter oficial a la llengua utilitzada pels recurrents [bable] [...] ».

Article 4¹⁰. 1. La bandera d'Espanya és formada per tres franges horitzontals, vermella, groga i vermella; la groga és de doble amplada que la de cadascuna de les vermelles.

2. Els Estatuts podran reconèixer banderes i ensenyes pròpies de les Comunitats Autònomes. Aquestes s'utilitzaran juntament amb la bandera d'Espanya en els seus edificis públics i en els seus actes oficials¹¹.

Article 5. La capital de l'Estat és la vila de Madrid.

Article 6. Els partits polítics expressen el pluralisme polític, concorren a la formació i a la manifestació de la voluntat popular i són instrument fonamental per a la participació política. Podran ser creats i exerciran la seva activitat lliurement dins el respecte a la Constitució i a la llei. L'estructura interna i el funcionament hauran de ser democràtics.

Article 7. Els sindicats de treballadors i les associacions empresarials contribueixen a la defensa i a la promoció dels interessos econòmics i socials que els són propis. Podran ser creats i exerciran la seva activitat lliurement dins el respecte a la Constitució i a la llei. L'estructura interna i el funcionament hauran de ser democràtics.

Article 8. 1. Les Forces Armades, constituïdes per l'Exèrcit de Terra, l'Armada i l'Exèrcit de l'Aire, tenen com a missió garantir la sobirania i la independència d'Espanya, defensar-ne la integritat territorial i l'ordenament constitucional¹².

¹⁰ Concordances: art. 1 i 2 CE (vegeu); 8.1, 2 i 6 EAC (vegeu); i Llei 39/1981, del 28 d'octubre, per la que es regula l'ús de la bandera d'Espanya i el d'altres banderes i ensenyes.

¹¹ Aquest precepte expressa un dels aspectes del pluralisme de l'Estat i constitueix una previsió «que no té precedent en el constitucionalisme espanyol ni en el dret comparat europeu» (STC 94/1985 sobre els escuts de les CA). En la mateixa sentència, el TC va considerar que les CA tenen competència per fixar els seus símbols, regular-los d'una manera exclusiva i, en general, protegir-los respecte a la utilització que en poden fer altres ens. Vegeu la Llei 39/1981, del 28 d'octubre, per la que es regula l'ús de la bandera d'Espanya i el d'altres banderes i ensenyes.

¹² Amb l'excepció de l'art. 37 de la Llei Orgànica de l'Estat de 1967, la redacció d'un precepte com aquest sobre la composició i la missió de les Forces Armades no només no té precedents en el constitucionalisme històric espanyol sinó tampoc en el dret comparat, llevat de l'art. 79 de la Constitució austríaca de 1929. A pesar d'algunes interpretacions doctrinals i polítiques expansives, que semblen conferir a les Forces Armades una capacitat autònoma d'actuació per garantir l'autonomia i independència d'Espanya, aquesta facultat s'ha de posar en relació tant amb el poder de direcció de la Defensa que té el Govern de l'Estat (art. 97 CE) com amb la intervenció del Congrés dels Diputats en cas d'insurrecció, acte de força o amenaça contra la sobirania o independència d'Espanya o la seva integritat territorial (art. 116.4 CE i art. 32 a 36 de la Llei Orgànica 4/1981, de l'1 de juny, dels estats d'alarma, excepció i setge) (LO 4/1981). També la Llei 36/2015, del 28 de setembre, de seguretat nacional

2. Una llei orgànica regularà les bases de l'organització militar de conformitat amb els principis de la present Constitució.

Article 9. 1. Els ciutadans i els poders públics resten subjectes a la Constitució i a la resta de l'ordenament jurídic.

2. Correspon als poders públics de promoure les condicions per tal que la llibertat i la igualtat de l'individu i dels grups en els quals s'integra siguin reals i efectives; remoure els obstacles que n'impedeixin o en dificultin la plenitud i facilitar la participació de tots els ciutadans en la vida política, econòmica, cultural i social.

3. La Constitució garanteix el principi de legalitat, la jerarquia normativa, la publicitat de les normes, la irretroactivitat de les disposicions sancionadores no favorables o restrictives de drets individuals, la seguretat jurídica, la responsabilitat i la interdicció de l'arbitrarietat dels poders públics.

TÍTOL PRIMER Dels drets i dels deures fonamentals

Article 10. 1. La dignitat de la persona, els drets inviolables que li són inherents, el lliure desenvolupament de la personalitat, el respecte a la llei i als drets dels altres són fonament de l'ordre polític i de la pau social.

2. Les normes relatives als drets fonamentals i a les llibertats que la Constitució reconeix s'interpretaran de conformitat amb la Declaració Universal de Drets Humans i els tractats i els acords internacionals sobre aquestes matèries ratificats per Espanya.

CAPÍTOL I Dels espanyols i dels estrangers

Article 11. 1. La nacionalitat espanyola s'adquireix, es conserva i es perd d'acord amb el que la llei estableix.

2. Cap espanyol d'origen no podrà ser privat de la seva nacionalitat.

3. L'Estat podrà concertar tractats de doble nacionalitat amb els països iberoamericans o amb aquells que hagin tingut o tinguin una vinculació particular amb Espanya. En aquests països, encara que no reconeixin als seus ciutadans un dret re-

(Llei 36/2015). L'art. 6 determina que la cooperació entre l'Estat i les CA en aquest àmbit es realitzarà a través de la «Conferència Sectorial para asuntos de la Seguridad Nacional», sense perjudici de les funcions assignades al «Consejo de Seguridad Nacional». Vegeu també els art. 4.3, 6, 15.b) i c), 20.3, 24 i DA 3a, i el DCGE 18/2015, del 26 de novembre. Concordances: art. 1.2, 2, 15, 25.3, 26, 28.1, 29.2, 30, 60.h), 63.3, 70.1.c), 94.1, 97, 116, 117.5, 149.1.4.a) CE (vegeu); i art. 32 a 36 LO 4/1981 i Llei 36/2015.

cíproc, els espanyols podran naturalitzar-s'hi sense perdre la nacionalitat d'origen.

Article 12. Els espanyols són majors d'edat als divuit anys.

Article 13. 1. Els estrangers gaudiran a Espanya de les llibertats públiques que garanteix el títol present en els termes que estableixin els tractats i la llei.

2. Només els espanyols seran titulars dels drets reconeguts en l'article 23, llevat d'allò que, amb criteris de reciprocitat, fos establert per tractat o per llei per al dret de sufragi actiu i passiu en les eleccions municipals¹³.

3. L'extradició només es concedirà en compliment d'un tractat o de la llei, d'acord amb el principi de reciprocitat. Resten exclosos de l'extradició els delictes polítics i no seran considerats com a tals els actes de terrorisme.

4. La llei establirà els termes en què els ciutadans d'altres països i els apàtrides podran gaudir del dret d'asil a Espanya.

CAPÍTOL II Drets i llibertats

Article 14. Els espanyols són iguals davant la llei, sense que pugui prevaler cap discriminació per raó de naixença, raça, sexe, religió, opinió o qualsevol altra condició o circumstància personal o social.

SECCIÓ PRIMERA

Dels drets fonamentals i de les llibertats públiques

Article 15. Tothom té dret a la vida i a la integritat física i moral, sense que, en cap cas, ningú no pugui ser sotmès a tortura ni a penes o tractes inhumans o degradants. Resta abolida la pena de mort, llevat d'allò que puguin disposar les lleis penals militars per a temps de guerra.

Article 16. 1. Es garanteix la llibertat ideològica, religiosa i de culte dels individus i de les comunitats sense cap més limitació, en les seves manifestacions, que la necessària per al manteniment de l'ordre públic protegit per la llei.

2. Ningú podrà ser obligat a declarar quant a la seva ideologia, religió o creences.

3. Cap confessió tindrà caràcter estatal. Els poders públics tindran en compte les creences re-

ligioses de la societat espanyola i mantindran les conseqüents relacions de cooperació amb l'Església Catòlica i les altres confessions.

Article 17. 1. Tota persona té dret a la llibertat i a la seguretat. Ningú podrà ser privat de la seva llibertat, sinó amb l'observança del que estableix aquest article i en els casos i en la forma previstos en la llei.

2. La detenció preventiva no podrà durar més temps del que sigui estrictament necessari per a fer les indagacions per tal d'aclarir els fets i, en qualsevol cas, dins el termini màxim de setanta-dues hores, el detingut haurà de ser posat en llibertat o a disposició de l'autoritat judicial.

3. Tota persona detinguda ha de ser informada immediatament i de manera que li sigui comprensible, dels seus drets i de les raons de la detenció, i no podrà ser obligada a declarar. Es garanteix l'assistència d'advocat al detingut en les diligències policials i judicials, en els termes que la llei estableixi.

4. La llei regularà un procediment d'«habeas corpus» per tal de posar immediatament a disposició judicial tota persona detinguda il·legalment. També es determinarà per llei el termini màxim de durada de la presó provisional.

Article 18. 1. Es garanteix el dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge.

2. El domicili és inviolable. No s'hi podrà entrar ni fer-hi cap escorcoll sense el consentiment del titular o sense resolució judicial, llevat del cas de delictes flagrants.

3. Es garanteix el secret de les comunicacions i, especialment, de les postals, telegràfiques i telefòniques, excepte en cas de resolució judicial.

4. La llei limitarà l'ús de la informàtica per tal de garantir l'honor i la intimitat personal i familiar dels ciutadans i el ple exercici dels seus drets.

Article 19. Els espanyols tenen dret a elegir lliurement la residència i a circular pel territori nacional. Tenen també dret a entrar i sortir lliurement d'Espanya en els termes que la llei estableixi. Aquest dret no podrà ser limitat per motius polítics o ideològics.

Article 20. 1. Es reconeixen i es protegeixen els drets:

a) A expressar i difondre lliurement els pensaments, les idees i les opinions mitjançant la paraula, l'escriptura o qualsevol altre mitjà de reproducció.

b) A la producció i a la creació literària, artística, científica i tècnica.

c) A la llibertat de càtedra.

d) A comunicar o a rebre lliurement informació veraç per qualsevol mitjà de difusió. La llei regularà el dret a la clàusula de consciència i al secret professional en l'exercici d'aquestes llibertats.

¹³ Aquest apartat de l'art. 13 fou reformat el 17 d'agost de 1992 per adaptar la CE als punts del Tractat de Maastrich que feien referència a la noció de ciutadania europea. Més concretament completà el dret al sufragi dels ciutadans de la UE en les eleccions municipals. La reforma es va aprovar per les Corts Generals en sessió plenària del Congrés dels Diputats tinguda el 22 de juliol de 1992 i en sessió plenària del Senat tinguda el 30 de juliol de 1992.

2. L'exercici d'aquests drets no pot ser restringit per mitjà de cap tipus de censura prèvia.

3. La llei regularà l'organització i el control parlamentari dels mitjans de comunicació social que depenguin de l'Estat o de qualsevol ens públic i garantirà l'accés a aquests mitjans dels grups socials i polítics significatius, respectant el pluralisme de la societat i de les diferents llengües d'Espanya.

4. Aquestes llibertats tenen el límit en el respecte als drets reconeguts en aquest títol, en els preceptes de les lleis que el desenvolupin i, especialment, en el dret a l'honor, a la intimitat, a la imatge pròpia i a la protecció de la joventut i de la infància.

5. Només podrà acordar-se el segrest de publicacions, gravacions i altres mitjans d'informació en virtut de resolució judicial.

Article 21. 1. Es reconeix el dret de reunió pacífica i sense armes. Per a l'exercici d'aquest dret no caldrà autorització prèvia.

2. En els casos de reunions en llocs de trànsit públic i de manifestacions caldrà comunicar-ho prèviament a l'autoritat, la qual només podrà prohibir-les quan hi hagi motius fonamentats d'alteració de l'ordre públic, amb perill per a persones o béns.

Article 22. 1. Es reconeix el dret d'associació.

2. Les associacions que cerquin finalitats o facin servir mitjans tipificats com a delictes són il·legals.

3. Les associacions constituïdes a l'empara d'aquest article hauran d'inscriure's en un registre únicament a efectes de publicitat.

4. Les associacions només podran ser dissoltes o les seves activitats suspeses en virtut d'una resolució judicial motivada.

5. Es prohibeixen les associacions secretes i les de caràcter paramilitar.

Article 23. 1. Els ciutadans tenen el dret a participar en els afers públics, directament o per mitjà de representants lliurement elegits en eleccions periòdiques per sufragi universal.

2. Tenen també el dret d'accedir en condicions d'igualtat a les funcions i als càrrecs públics, amb els requisits que les lleis assenyalin.

Article 24. 1. Tothom té dret a obtenir la tutela efectiva dels Jutges i dels Tribunals en l'exercici dels seus drets i interessos legítims, sense que, en cap cas, pugui haver-hi indefensió.

2. Tothom té dret també al Jutge ordinari predeterminat per la llei, a ser defensat i assistit per un lletrat, a ser informat de l'acusació formulada contra ell, a un procés públic sense dilacions indegudes i amb totes les garanties, a utilitzar els mitjans probatoris pertinents per a la defensa pròpia, a no declarar contra si mateix, a no confessar-se culpable i a la presumpció d'innocència. La llei regularà els casos en els quals, per raó de pa-

rentiu o de secret professional, no s'estarà obligat a declarar respecte de fets presumptament delictius.

Article 25. 1. Ningú pot ser condemnat o sancionat per accions o omissions que en el moment de produir-se no constitueixin delictes, falta o infracció administrativa, segons la legislació vigent en aquell moment.

2. Les penes privatives de llibertat i les mesures de seguretat restaran orientades vers la reeducació i la reinserció social i no podran consistir en treballs forçats. El condemnat a pena de presó que l'estigüés complint gaudirà dels drets fonamentals d'aquest capítol, llevat dels que es trobin limitats expressament pel contingut de la decisió condemnatòria, pel sentit de la pena i per la llei penitenciària. En qualsevol cas, tindrà dret a un treball remunerat, als beneficis corresponents de la Seguretat Social, i a l'accés a la cultura i al desenvolupament integral de la personalitat.

3. L'Administració civil no podrà imposar sancions que, directament o subsidiàriament, impliquin privació de llibertat.

Article 26. Es prohibeixen els Tribunals d'Honor en l'àmbit de l'Administració civil i de les organitzacions professionals.

Article 27. 1. Tothom té dret a l'educació. Es reconeix la llibertat d'ensenyament.

2. L'educació tindrà com a objecte el ple desenvolupament de la personalitat humana en el respecte als principis democràtics de convivència i als drets i a les llibertats fonamentals.

3. Els poders públics garanteixen el dret que assisteix els pares per tal que els fills rebin la formació religiosa i moral que vagi d'acord amb les seves conviccions.

4. L'ensenyament bàsic és obligatori i gratuït.

5. Els poders públics garanteixen el dret de tothom a l'educació, mitjançant una programació general de l'ensenyament, amb la participació efectiva de tots els sectors afectats i la creació de centres docents.

6. Es reconeix a les persones físiques i jurídiques la llibertat de creació de centres docents, dins el respecte als principis constitucionals.

7. Els professors, els pares i, en el seu cas, els alumnes intervindran en el control i en la gestió de tots els centres sostinguts per l'Administració amb fons públics, en els termes que la llei estableixi.

8. Els poders públics inspeccionaran i homologaran el sistema educatiu per tal de garantir el compliment de les lleis.

9. Els poders públics ajudaran aquells centres docents que reuneixin els requisits que la llei estableixi.

10. Es reconeix l'autonomia de les Universitats, en els termes que la llei estableixi.